

letet tettünk, hogy próbáljunk akár törvényi szabályozást kiharcolni, azonban egyelőre ennek nem látszik, hogy bármilyen realitása is lenne. Törvényi szinten egyébként is csak a minimális szinteket lehet érvényesíteni. Olyan tarifa-rendszert, ami a nagyobb hagyományokkal rendelkező országokban kialakult, itthon ma még nem lehet keresztülvinni. S annak ellenére, hogy a domináns réteg a zenészeknél is közalkalmazott, hiába azonos a jogviszony, más és más a fenntartó. A vidéki, önkormányzati együtteseknél általában így csupán a kötelező minimumot tudják kifizetni. Ez nem több és nem kevesebb, mint amire a politika az értelmiségi foglalkozásokat értékeli. Reményeim szerint lesz itt is javulás, a mi javaslatunk alapján ugyanis a kormány a mostani költségvetésben szeptembertől húsz százalékos fejlesztést szentel a művészeti, zenész munkakörre. Bízom benne, hogy ezt a tervezetet elfogadják, s jövő szeptembertől már az emelt összeget kapják tagjaink. Ez egy lépés, ami a nullához képest sok, a vágyakhoz és az indokolt követelményekhez képest viszont nagyon kevés.

– Mennyiben okoz problémát, bérfe-szültéget, hogy ezeket az átlagbéreknek a hat-hétszerezését keresik meg a Nemzeti Filharmonikusok?

– Ez a bérprobléma már akkor felmerült, amikor 1992-ben, a főváros intézményként létrehozta a Budapesti Fesztiválzenekart, s az ottani fizetések jóval magasabbak voltak az addigi átlagnál. A

BFZ emelt béreinek az lett az előnye, hogy a jövedelem tekintetében született egy húzóegyettes, amelyre okkal hivatkozhatott mindenki. Hátránya pedig az volt, hogy szétzilálta az addig kialakult viszonyokat. A saját álláspontom ez ügyben az, hogy nem jó

szétverni egy kialakult rendszert. Nem mint-ha azt akarnám, hogy mindenki a langyos vízben lógassa a lábát, de a mostanában kialakuló viszonyok már alkotmányos elveket is kezdenek sérteni. Az akkori, 1992-es kormányzat, azért, hogy mérsékelje a különbségeket és tompítsa a bérfe-szültéget, a közvetlen érdekeltségbe tartozó együtteseknél is emelte a fizetéseket, a többi zenekar azonban óhatatlanul leszakadt. Kialakult

vidéki együttesek számára. Ezzel a finanszírozás is megosztottá vált, a vidéki zenekarok pedig olyan lehetőséghez jutottak, amellyel növelhetik a személyi kifizetések. Ez ma is létező dolog. Mi pedig továbbra is próbáljuk elérni, hogy emelkedjenek a közalkalmazotti fizetések, igyekezzünk pótlékokat, plusz jövedelmeket kiharcolni.

A Nemzeti Filharmonikusoknál egyedülálló, fantasztikus dolog történt, a kormány

önként, minden külső kényszer nélkül úgy döntött, hogy egymillió forintot összegel támogatja a magyar zenei életet. Remek, hogy ezt a hatalmas összeget kifejezetten bérekre akarja fordítani. A bajok ott kezdődnek, hogy ezt a szintet a jelenlegi, önkormányzati zenekari átlagos ötvenegyezer forintos fizetéssel lehetetlen akár megközelíteni, akár utolérni. Irreálisan nagy a távolság. Elfogadom, hogy a minisztérium nem akar egyenlősíteni, s ezért a pénzért minőséget követel, de így a saját intézményi körében megoldhatatlan helyzetet teremt. Azonos diplomájú, azonos képzettségű emberek között állami pénzekből óriási szakadékot teremtett. Ugyanakkor egyidejűleg aligha tiltakozhatunk a Nemzeti Filharmonikusoknál végrehajtott közel háromszáz-százalékos béremelés ellen!

– A zenészek azt szerették volna, ha az óriási különbségek helyett megfelelő differenciálás alakul ki. Megszabottá válik annak az összegnek a minimuma és a maximuma, amennyit például egy tuttista kereshet, s ezeken a ke-reteken belül minden-

ki annyi pénzt kap, amennyit a munkája alapján megérdemel. Az lenne a lényeg, hogy ne az együttesektől, hanem a minőség-től függjön a bér.

– A zenészek a magyar alkotmánynak azt a pontját kéri itt számon, amely kimondja,

Piaci viszonyaink

Csatlakozott-e már a magyar muzsika Nyugat-Európához?

A kérdés meglepő, sokak számára pedig akár fölöslegesnek is tűnhet: hát persze, hogy csatlakozott; némely tekintetben pedig éppenséggel arról beszélhetnénk, hogy a nyugat-európai zenei élet csatlakozott a magyarországihoz. Ez azonban merő művészeti okoskodás: a szakmai színvonal egzakt módon bajosan mérhető, a „jó híren s néven” pedig legalább annyit kell dolgozniuk a profi, összefüggő marketinghálózatokba tömörült művészmenedzsereknek, mint maguknak a muzsikusoknak. Az európai integráció a magyar komolyzene számára tehát azt is jelenti: óhatatlanul bekerül a koncertszervezési, lemezkészítési fősodorba. (Igaz, csak a legkiválóbb „árúvédjegyekkel”, hiszen hirtelenében a konkurencia is megszapordik – a szerényebb képességűek pedig visszaszorulnak a regionális piacra.)

A csatlakozás kérdése azonban nemcsak érvényesülési, nemcsak művészi szempontból megkerülhetetlen: épp annyira lényeges egzisztenciális is. Aligha kell ecsetelni, mekkora, nagyságrendileg eltérő összeg van a bankszámláján egy hazai és egy németországi első hegedűsnek – sokáig ezt még csak fölelegetni is komolytalan volt. A csereszabatos magyar muzsikus számára adódott ugyan egy individuális egérút: emigráció, kitelepülés, később esetleg kiszereződés az ideiglenesség minden nyűgével – az uniós csatlakozás azonban a maga élességében zúdítja a szimfonikus zenekari szférára is a problémát: ugyanabban az „országban” mérhetetlen bérfe-szültések keletkeznek.

Az Unió pedig – amelynek a sok aggodalom ellenére is egyik alapelve a munkaerő szabad vándorlása – úgy védekezik, ahogy tud: előírja a tagjelölteknek, hogy a csatlakozás időpontjáig tegyék rendbe, hozzák szintre a magyarországi jövedelmeket, hogy az olcsóbb magyar munkaerő el ne árrassa a kissé elkényelmesedett nyugati régiókat. A politikai szférában zajló minimálbérvitá épp ezért tartalmatlan: a kormányzatnak nincs igazán választása a negyvenezres emelést tekintve – a történelmi korrekciót akár brüsszeli diktátumnak is tekinthetjük. Sőt, igazából százezzerrel kellene az új évezredet kezdeni – ez viszont már tényleg bedönthetné a mai (erőteljesen kizsákmányoló jellegű) gazdasági struktúra számos vályogbástyáját.

A zenekarokat a minimálbér drasztikusnak mondható emelése annyiban érinti kínosan, hogy a tagok átlagjövedelme igencsak közel kerül ehhez a minimumszinthez. Hiába ugyanis a nemes kormányzati szándék, hogy ettől a lépéstől az egyéb bérek is „automatikusan” emelkedjenek, ha a bért sok esetben nem a költségvetés állja. Forráshiányra hivatkozni pedig a kilencvenes évek egyik utáng ismert slágere volt – s kicsi az esélye, hogy épp a magas művészetek szférájában kezdjék az értékelvű „rendbetételt”.

Pedig mihamarabb társadalmi konszenzusra kellene jutni arról, mi mennyibe kerül. Könnyen belátható: a több évtizedes zenei képzés költsége kútba dobott pénz a magyar adófizetők számára, ha aztán az illető fúvós vagy vonós – a piac törvényeinek engedelmeskedve – az ír, a finn vagy a portugál zenerajongókat gyönyörködteti, s hazájába legfeljebb ritka vendégjátékok alkalmával jut el. Ha már egyszer betettük a pénzt a kalapba, még hozzá kell tenni annyit, amennyiért előjön onnét a fehér nyúl a hosszú mutatóvív végén.

Ezeket a dilemmákat a kulturális kormányzat és a fenntartók már ma sem hessegethetik el – a piac már most sem fikció: itt van az ajtón belül. Pár esztendeje Fischer Iván, az akkor feltűnően pozitívan diszkriminált zenekarvezető még némiképp cinikusan mondhatta, amikor más zenekaroktól a magasabb díjazás mézesmadzagával meghatározó embereket csábított el: hja kérem, ilyen a piac... Most viszont felháborodottan reagál arra, hogy két kürtösét – ugyancsak egzisztenciális alapon – tőle ragadták el. Kicsit hasonlít ez a politikusok kettős mércéjére (szálka és gerenda), de tekintsük inkább időben jött figyelmeztetésnek: a piac valóban működni kezdett, s nemcsak a mulandó belpolitikai hitbizományokra, hanem az Unió belüli országghatárookra sem lesz tekintettel.

egy óriási szakadék, amelyet azóta sem lehet áthidalni. Mi azonban már korábban is próbáltunk segíteni a vidéki zenekarok helyzetén. 1991-ben sikerült némi javítást elérnünk, s a központi költségvetésbe bekerült egy külön támogatási összeg, kifejezetten a

Gyimesi László október 5-én kelt, Baán László államtitkárnak írott levele:

Tisztelt Államtitkár Úr!

Hivatkozva személyes megbeszélésünkre is, a Magyar Köztársaság 2001. és 2002. évi költségvetési törvényjavaslattal kapcsolatban az alábbi észrevételeket és javaslatokat tesszük:

1. Szakszervezetünk több alkalommal – írásban és szóban – kifejtette már a NKÖM vezető képviselői előtt is álláspontját a Nemzeti Filharmonia-ánál végrehajtott intézkedések várható pozitív és negatív hatásairól, ezért ezt jelen sorokban nem kívánjuk megismételni. Az azonban kétségtelen, hogy a kétéves költségvetési javaslat a központi intézményi körön belül olyan mértékben állandósítja az aránytalanságot a művészeti munkakörben foglalkoztatott közalkalmazottak között, illetve az önkormányzati és a központi intézményi kör összevetésében, amely arány már alkotmányossági kérdéssé válhat. Konkrétabban: a központi zenei- és táncművészeti intézmények (Magyar Állami Operaház, Magyar Állami Népi Együttes) művészeinek illetménye – azonos fenntartó mellett – kb. 30–40%-át éri el a Nemzeti Filharmonikusok átlagának, míg az önkormányzati fenntartású intézmények esetében ez a 20%-ot sem éri el. Ezek az arányok azonos munkakörök betöltése esetén, azonos iskolai végzettség mellett tarthatatlanok. A helyzet átfogó megoldása érdekében – elnökségünk 2000. május 24-én elfogadott állásfoglalásában megfogalmazott javaslatot megismételve – a megegyezés célkitűzésével ismét kezdeményezzük e kérdések átfogó áttekintését.

2. A törvényjavaslattal összefüggésben az alábbi konkrét módosító javaslatokat tesszük:
  - a) Szakszervezetünk és egyben a Művészeti Szakszervezetek Szövetsége képviseletében javasoljuk, hogy a művészeti munkakört betöltő közalkalmazottak illetményének szakmai szorzója, a kulturális terület más közalkalmazottaira vonatkozó mértékkel azonosan kerüljön megállapításra. Ezért javasoljuk, hogy a törvényjavaslat 16. számú mellékletének [3. számú melléklet az 1992. évi XXXIII. törvényhez] 7. pontja az alábbiak szerint egészüljön ki és egyben javasoljuk a 8. pont elhagyását:

„7. **Művészeti**, levéltári, múzeumi, könyvtári, közművelődési, műemlékvédelmi.....szakképzéssel történő ellátása 1,20”

Indoklás: A törvényjavaslat a 2000. évi költségvetési törvény vonatkozó szabályozásával szemben kiemeli és egyben kizárja a kulturális terület szakmai szorzójának hatálya alól a művészeti intézményekben folytatott tevékenységeket, és ezzel az illetmény növekedést lényegesen alacsonyabb mértékben teszi lehetővé. A módosító javaslat a kulturális terület közalkalmazottjainak ilyen megkülönböztetésének kizárását célozza, és egyidejűleg lehetővé teszi a művészeti intézmények közalkalmazottjai számára is – más magasan kvalifikált munkavállalókhöz hasonlóan – a bérezési helyzet javítását.

Költségvetési hatása a javaslatnak döntően az önkormányzati körben jelentkezik, és összességében kb. 1500 fő közalkalmazott illetményét érinti. A javaslat költségvetési hatásai (becsült adatok)

Az érintett közalkalmazottak létszáma

zenekarok	énekarok	színházak	művészegyüttesek	Összesen
550 fő	50 fő	700 fő	200 fő	1500 fő

A 2001. szeptember 1-től alkalmazandó **1,20** mértékű szakmai szorzó illetmény-növelő hatása átlagosan 8000.- Ft/hó, a 2001. évi összes költségvetési többlet igény:

Átlag 8000.- Ft x 4 hó x 1500 fő azaz 8000x4x1500 = 48.000.000.- Ft

társadalombiztosítási járulék = 15.840.000.- Ft

2001. 09. 01-től összes többletigény kb. = **63.840.000.- Ft**

A **2002.** évi költségvetési többletigény hozzávetőleg **200 millió forint**, (kb. 65 millió áthúzódó és és 135 millió tárgyevi)

- b) Javasoljuk a törvényjavaslat 5. számú melléklete 11. pontja „Helyi önkormányzatok hivatásos zenekari és énekkari támogatása” igénybevételeinek feltételei illetve összegének módosítását kettő változatban:

1. változat (a 2000. évi költségvetési törvényben megfogalmazott szöveg felhasználásával):

„Helyi önkormányzat fenntartásában, vagy közhasznú társasági formában működő hivatásos zenekarok és énekarok kiadásaihoz a helyi önkormányzatok támogatást vehetnek igénybe. A helyi önkormányzatokat a támogatási keretből 2001-ben ~~1200~~ **345** millió forint, 2002-ben ~~1310~~ **430** millió forint működési kiadásokra, 2001-ben 110 millió forint, 2002-ben 120 millió forint az önkormányzati hozzájárulás arányában illeti meg. A támogatás igénybevétele a nemzeti kulturális örökség minisztere 2001. február 15-ig rendeletben szabályozza.

Előirányzat 2001 évben: ~~400~~ **455** millió Ft, 2002 évben: ~~455~~ **550** millió Ft”

2. változat (a törvényjavaslat kiegészítésével)

„Igényelhetik a helyi önkormányzatok, **ha hivatásos zenekart és/vagy énekkart tartanak fenn, illetve abban az esetben**, ha olyan hivatásos zenekart és/vagy énekkart támogatnak, amellyel a zene-, illetve az énekkar működtetésére hosszú távú – legalább 5 éves – **közhasznú megállapodást** [közszolgáltatási szerződést] kötöttek. A helyi önkormányzatokat a támogatási keretből 2001-ben ~~1200~~ **345** millió forint, 2002-ben ~~1310~~ **430** millió forint működési kiadásokra, 2001-ben 110 millió forint, 2002-ben 120 millió forint az önkormányzati hozzájárulás arányában illeti meg. A támogatás igénybevétele a nemzeti kulturális örökség minisztere tárgyév február 15-ig rendeletben szabályozza.

Előirányzat 2001 évben: ~~400~~ **455** millió Ft, 2002 évben: ~~455~~ **550** millió Ft”

Indoklás: A javaslat egyfelől technikai jellegű, mert a törvényjavaslat jelen szövegezése a támogatás igénybevétele az intézményeket fenntartó önkormányzatok számára nem teszi lehetővé, illetve pontosító annyiban, hogy a nem intézményi kör esetében az igénybevétel feltételül közhasznú megállapodás megkötését határozza meg, a művészeti szolgáltatások sorában értelmezhetetlen közszolgáltatási szerződés helyett.

Másfelől a támogatási összeg emelésére tett indítvány, forrást teremtene a központi intézményeknél immár kettő esztendeje bevezetett 50–300% mértékben meghatározott művészeti munkaköri pótlékhoz hasonló, de lényegesen mérsékelt mértékű személyi juttatási rendszer kialakításához. A központi és az önkormányzati intézményi körben a jövedelmek tekintetében olyan súlyos aránytalanság alakult ki, amelyet a javaslat mérsékelni szándékozik. A növekmény felhasználásának részleteit ugyancsak a miniszteri rendelet szabályozná.

Többletigény **2001-ben 55 millió Ft, 2002-ben 95 millió Ft** (áthúzódó 55 millió, tárgyevi 45 millió)

A többletigényt megalapozó tájékoztató adatokat mellékeljük.

- c) Javasoljuk a törvényjavaslat 1. számú melléklete II. Országgyűlés fejezete 6–8. cím 10. Cím szám 2. Alcím szám alatt szereplő “Magyar Rádió művészeti együttesének támogatása” előirányzat **2001-re** meghatározott 500 millió Ft **550 millió Ft-ra**, és a **2002-ra** tervezett összeg **600 millió Ft-ra** történő megállapítását

Indoklás: A javaslat a Magyar Rádió művészeti együtteseinek művészei számára megalapozná az átlagos minimális bérfejlesztés lehetőségét, ennek hiányában erre semmiféle forrás nem áll rendelkezésre.

Kérjük javaslataink szíves mérlegelését és lehetőség szerinti támogatását.

Tisztelettel

Gyimesi László
főtitkár

hogyan azonos munkáért azonos bért kapjon mindenki. E szerint valaki, aki például az Opera Zenekarában jól muzsikál, ne kapja a felét, vagy még kevesebbet, mint a Nemzeti Filharmonikusok tagja. Alkotmányos alapon a szakszervezet megtámadhatja ezt az intézkedést, de ez kétféle döntést eredményezhet. – Mit tudnak hát tenni?

– Hivatkozhatnánk ennek az intézkedésnek az alkotmányellenességére is. Megtámadni azonban nem tűnik célszerűnek, hiszen az kétélű fegyver, mert az esetleges alkotmányellenesség nem feltétlenül abban állapítható meg, hogy az egyik fizetés túl alacsony, hanem abban is, hogy a másik túl magas. Nekünk értékesebb a hivatkozás, mint az, hogy egy kétséges alkotmánybírósi döntésbe belemerjünk. Én úgy vélem, a sok konfliktussal teli és korántsem lezárult filharmonikus történetből a zenésztársadalomnak azt kell kihámozni, hogy ez az első kormány, amelyik valóban pénzt áldoz a komolyzenére. Tovább kell menni ezen az úton és megnézni, milyen garanciák mellett hajlandó a további fejlesztésekre és akkor tudunk hivatkozni. Nem hiszem, hogy a kormányt emiatt meg kell támadni.

– *Mennyire elégedett a Nemzeti Filharmonikusoknál elért szakszervezeti eredményekkel?*

– Elégedett azzal lehetek, hogy végre van Magyarországon egy olyan zenekar, amely az európai bérszínvonal alsó kategóriájának megfelel. Ráadásul ez az egész intézkedéssorozat nem szüntetett meg munkahelyeket, s nincs is olyan szándék, amely szerint csökkenteni akarná az együttes létszámát. Ez kormányzati oldalról bizonyítéka annak, hogy a közalkalmazotti jogviszony keretei között is lehet minőséget, mobilitást, flexibilitást teremteni. Mindez végre megcáfolta azt az évek óta létező koncepciót, hogy a közalkalmazotti státusz alkalmazhatatlan a művészeti foglalkozásoknál. Nekünk mindig is az volt a véleményünk, hogy nem a jogviszonnal van probléma, hanem a rendszerben meglévő pénzzel, illetve annak hiányával. A közalkalmazotti jogviszony nagyobb biztonságot jelent a muzsikusoknak is. Ami rendkívül megnehezítette ezt az egész ügyet, az véleményem szerint nem a döntések, hanem az ezt megelőző, többéves időszak volt. Három esztendeje alakult át a Filharmonia s a folyamatos átalakulásban lévő, vezetői bizonytalanságban működő együttesben feszültségek, bizalmatlanság, konfliktusok halmozódtak fel. Ennek részben az volt a következménye, hogy a vezetőség képtelen volt a zenekarral megfelelően kommunikálni. Az együttes feje felett folyamatos fenyegetettség lebegett, így a zenekar egy idő után semmilyen bizalmat nem tudott adni senkinek. Ezért folyamatosan elbeszéltek egymás mellett. Pedig a minőségi változtatások szükségességében mindenki egyetértett. Nem kellett volna ezt az egészet ilyen módon végigcsinálni, ha kommunikációképesek egymással. Ez azonban elmaradt, s mindkét oldalról egyre jobban eldurvult a hang. A vezetés pedig min-

den hatalmi eszközt bevetett. Jogszabályt alkottak, amit végre kellett hajtani, a zenészek pedig harcoltak, csak nem feltétlenül azzal szemben, amivel kellett volna.

– *Úgy vélekedik, a szakszervezet mindent megtett, ami erejéből tellett?*

– Kommunikációs zavarok voltak és egy állóháborús helyzet alakult ki, amely kapcsán a miniszteri biztos úgy döntött, hogy ezt a konfliktust kívülről oldja meg. Kívülről hozott eszközt, egy rendeletet. Ettől kezdve a felelősség teljes egészében áthárult rájuk. A rendeleten keresztül akartak kompromisszumot kötni, de az már nem valószínű kompromisszum volt, hiszen a feltételeket ők diktálták. Ezt nem lett volna szabad így módon megtenni, meg lehetett volna átlapodni a rendelet keretein belül is úgy, hogy az ne váltsa ki azt a helyzetet, amit okozott. A felelősség az övék, ők a jogalkotók, ők rendelkeznek a pénzzel. Mi felhívtuk mindenkinek a figyelmét arra, hogy mit tesz. A kompromisszum, ami megszületett, az egy ilyen légkörben született megegyezés volt. Könnyű elmarasztalni a szakszervezetet és a közalkalmazotti tanács vezetőit azoknak, akik maguk nem igazán voltak aktívak ebben az ügyben. A helyi szakszervezet és a közalkalmazotti tanács elfogadta, hogy kompromisszumot köt, én pedig nem is tehettem mást, megértettem őket, hiszen a megállapodás a legkisebb veszteség elve alapján született. Egyedül az időzítést nem tartottam a legszerencsésebbnek. De végül is a kompromisszum komoly eredményeket hozott. A munkáltató megtehette volna, hogy negyven embernek átadja a felmondó levelét. Ennél sokkal jobb megoldás volt az, hogy a zenészek kivétel nélkül lehetőséget kaptak a közös megegyezéssel történő elváltásra, így többen megkapták azt a végkielégítést is, amely egyoldalú felmondás esetén nem jár. Néhányan nem fogadták el ezt a lehetőséget, aki kérte, azoknak segít a jogsegély -szolgálatunk a pereskedésben, s majd ennek is lesz egy végeredménye.

– *Nemrég zajlott egy egyeztető tárgyalás a tárcával, s a minisztérium kormányrendelet-javaslatában szó volt a közalkalmazotti szabályok módosításáról, arról, hogy a felsőbb vezetők kinevezése ne legyen szakirányú végzettséghez kötött, valamint a szimfonikus zenekarok tagjainak szolgáltatásával összefüggő munkaidő szabályozás növeléséről is. Milyen végeredménnyel zárult ez a tanácskozás?*

– Ennek a kormányrendeletnek az egyik pontja nemcsak a zenei, hanem az egész kulturális területet érinti, hiszen a jelenlegi szabályok szakirányú felsőfokú végzettséghez, szakmai gyakorlathoz kötik a magasabb vezetői illetve vezetői tisztségeket. A kormány módosító javaslata e tekintetben többretegű. Általános elvként fenntartja, a szakmai végzettség és gyakorlat szükségességét. Akad azonban egy érdekes fordulat is, ami számomra elég nehezen értelmezhető, hiszen az

új tervezet szakirányú végzettséggel egyenértékűnek tekinti a jogtudományi illetve a közgazdaságtudományi végzettséget is. Úgy vélem, így akár reciprocitása is lehetne a diplomáknak, hiszen ha ezek egyenértékűek, akkor zenészművészeti egyetemen szerzett végzettséggel valaki nyugodtan lehetne jogász is. A tárcsa szerint egyébként ezzel a javaslattal a manager-típusú vezetőknek akár lehetőséget biztosítani. A tervezet másik része szerint a művészeti díjakat is elismernék szakirányú végzettségnek. Ezt mi is értékelhetőbbnek találjuk a szakszervezet részéről, s ha nem is az összes elismerés esetében. Például egy Kossuth-díjas művész, ha egyébként rendelkezik az iskolai végzettségtől is függetlenül olyan vezetői adottságokkal, objektivitással, amellyel igazi összetartója és a szó nem szakmai értelmében "karmestere", összehangoló egyénisége egy közösségnek, akkor mi is el tudjuk képzelni, hogy ha nem is első számú munkáltatóként, de vezetőként dolgozzon. Egyébként a kormányrendelettel kapcsolatos egyeztetés minden résztvevője, tehát a szakszervezetek mellett a különböző kulturális, művészeti szervezetek képviselői, sőt a múzeumigazgatóktól egészen a önkormányzati képviselőig mindenki egyhangúan úgy vélekedett, hogy a mostani szabályozás jó, s mindenki egyetértett abban is, hogy nincs szükség a módosításra. Ehhez képest a minisztérium álláspontja gyökeresen más. Az ő érvelésük világos, logikus, egyetlen problémája az, hogy maga az alapfeltételezés téves. Eszerint ugyanis nincs szükség szakmai tapasztalatra, jártasságra, végzettségre ahhoz, hogy valaki vezessen egy kulturális, művészeti intézményt. A felek pontosabban valamennyi érdekelt és a minisztérium képviselői tehát nem értettek egyet. De hogy mi történik, az már a minisztérium felelőssége. A szimfonikus zenekarok szolgáltatásával összefüggő munkaidő szabályozás tekintetében azonban – az eddigi információk szerint – eredményesek voltak, szakszervezetünk külön tartott egy egyeztetést a minisztérium képviselőjével, amelyen elmondtuk, miért tartjuk ezt a javaslatot helytelennek. A tanácskozáson sikerült megfelelő megoldást találnunk. Eszerint továbbra is maradnak a jelenlegi kormányrendelet szerinti szabályok, de a zenekari (intézményi) kollektív szerződés keretein belül meg lehet eltérő feltételekben is állapodni. Viszont így csak az adott, helyi szakszervezet jóváhagyásával változhat a helyzet.

– *Több zenekar helyzete vált bizonytalanra az utóbbi időben. Mit tud tenni akkor a szervezet, ha bejelentik, megszüntetik valamelyik együttest?*

– Sajnos, a fenntartónak ehhez is joga van. Mi annyit tehetünk, hogy folyamatosan mindentűt jelen vagyunk, érvelünk, tárgyalunk, megoldásokat keresünk, megállapodásokat kötünk. Ilyen esetekben igyekszünk a már említett legkisebb veszteség elvét érvényesíteni. S bár csodákat tenni nem tudunk,

Gyimesi László október 20-án kelt, Baán László államtitkárhoz írott levele:

Tisztelt Államtitkár Úr!

A közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény végrehajtásáról a művészeti, a közművelődési és a közgyűjteményi területen foglalkoztatott közalkalmazottak jogviszonyával összefüggő egyes kérdések rendezéséről szóló 150/1992. (XI. 20.) Korm. rendelet módosításának tervezetét 2000. október 18-án kaptuk meg.

Előljáróban megjegyezzük azt, hogy a véleményezésre meghatározott 5 napos véleményezési határidő elfogadhatatlanul rövid arra, hogy bármely területi, vagy akár alaposabb szakmai véleményt lehessen kialakítani. Felhívjuk szíves figyelmét arra is, hogy szakszervezeti szövetségünknek nem volt lehetősége arra, hogy a tervezet kidolgozásában részt vegyen, továbbá ez idáig nem került sor a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény (Kjt.) 4. § (1) bekezdésének a) pontja, illetve (3) bekezdése szerinti egyeztetésre sem.

Jelen levelünkötől függetlenül ez utóbbi egyeztetést – a tervezet napirendre tűzésével – ezúton kezdeményezzük, kivéve azt az esetet, ha az előterjesztő elfogadja véleményünket, és az általunk kifogásolt javaslataitól eláll.

Véleményünk összefoglalója:

A vezetői megbízásokra vonatkozó szabályozási tervet rendkívül aggályosnak tartjuk, a zenekarok szolgálatszámára vonatkozó javaslatot pedig a leg-
határozottabban elutasítjuk. A tervezettel ezért nem értünk egyet.

Véleményünk részletesen kifejtve:

1. A javaslat 1.§ – a – a magasabb vezetői és vezetői megbízások szakképesítési és szakmai gyakorlatra vonatkozó szabályozást alapvetően átalakítja. Ezen törekvések figyelmen kívül hagyják azt, hogy a szabályozási terv a teljes művészeti intézményrendszerben belül – a központi és az önkormányzati intézményi körben egyaránt – elértekteleníti a szakirányú végzettség tekintélyét, például azzal, hogy a jogi vagy közgazda végzettséget egyenértékűnek minősíti a zeneakadémiai diplomával. Továbbá, a tervezetek alapján – szemben bármely közalkalmazotti és értelmiségi területtel – gyakorlatilag akármilyen típusú, nem szakirányú felsőfokú végzettséggel és minimális szakmai gyakorlattal, akár az ország meghatározó jelentőségű intézményében szinte bárki, ha ezt a miniszter indokoltan találja, főigazgató lehet, vagy egyéb magasabb vezetői megbízást kaphat.

Véleményünk szerint a hatályos szabályozás bevált és ilyen típusú átalakítását semmi nem indokolja, ezért a javaslat 1.§-ában és a 4. §-ában megfogalmazott módosításokkal nem értünk egyet.

A javaslatból csupán az 1.§ (7) pontjának megengedő szabályai között említett, a Kjt. 63.§-ának (2) bekezdésére hivatkozó szabályozási tervet tartjuk megvizsgálhatónak.

2. A javaslat 2.§-ában megfogalmazott módosításokat teljesen elfogadhatatlannak tartjuk.

a) A jelenlegi szabályozás szerint a szolgálatszám éves szinten 308, ezen belül legfeljebb havi 32 szolgálat lehet. Tekintettel az egyhónapnyi szabadsáridőre is, a 308 szolgálat alapja a 11 hónapra számított 28 szolgálat (11x28=308). A havi 32 szolgálat előírásával a szabályozás bőséges, havi 14 %-nak megfelelő további szolgálat-elrendelési lehetőséget biztosít a munkáltató számára. Amennyiben a feladatellátás ezt igényli, akkor a munkáltató a Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény (Mtv.) és a Kjt. szabályainak figyelembevételével további munkát rendelhet el. Ezért ennek a szabálynak a megváltoztatására a munkáltatónak – az indoklásban kifejtett érveléssel ellentétben – munkajogi és munkaszervezési szempontból nincs szüksége, viszont a túlmunka díjazásának elkerülése miatt érdeke lehet, és a javaslat kizárólag ezt szolgálja. A javaslat megoldása, - mely szerint a szolgálatok száma három hónap átlagában kilencvenhat lehet – súlyosan sérti a Mt. 117.§-ában, 118.§-ában és a Kjt. 54/A §-ban megállapított szabályokat. Ugyanis a három hónap átlagában számított szolgálatok száma a módosítási javaslat alapján úgy is elosztható, hogy a közalkalmazott egy hónap alatt kötelese teljesíteni a 96 szolgálatot (96x3 óra = 288 óra vagy 96x4 óra =384 óra havi munkaidő), miközben a felkészülési időként még egyetlen órát sem számolt. A törvény jelenleg semmilyen körülmények között nem enged meg ilyen szabályozást. Nem tűz, hogy a javaslatnak a havi munkaidő maximális mértékére vonatkozó megengedő szabálya példátlan a modern munkajogi szabályozásban.

b) Nem értjük azt, hogy miért szükséges a javaslat második mondatában egy új fogalmat, a „koncert” fogalmát bevezetni az első mondatban már használt „előadás” helyett, hiszen a hatályos magyar és nemzetközi jog is ez utóbbi fogalmat használja. Ugyancsak nem értjük, hogy miért szükséges – az operaelőadás és színpadi próba estén is ritkán előforduló – négy órás szolgálatok körét a „koncert” szolgálattal bővíteni, hiszen ilyen gyakorlatilag soha nem fordul elő.

c) A harmadik mondatban a meghosszabbított szolgálat elszámolása szabályainak módosítását kezdeményezi a javaslat. A gondolatjelek közötti felsorolásban a koncert mellett már négyórás szolgálattá válik az előző mondatban még három órás zenekari próba is, ezzel teljesen kiürítve az előző két mondat szimfonikus zenekarokra vonatkozó szabályozását, mely szerint: szolgálat = próba és előadás, illetve egy szolgálat időtartama három óra.

Ez a szabály tökéletesen ellentétes a hazai és nemzetközi gyakorlattal. A javaslat indoklása szerint a meghosszabbított szolgálat elszámolásának rendeje a jelenlegi szabályozásban túlságosan nagyvonalú. A hatályos szabályozás szerint óránként, vagyis hatvanpercenként fél szolgálatot, azaz kilencven percet kell elszámolni. Egy olyan tevékenységnek azonban, amely a tervezett szabályozást rendre átlépő zenei tételekből, felvonásokból áll, ésszerűen aligha valósítható meg egy ilyen órán belüli osztásokra épülő javaslat. A javaslat azt feltételezi, hogy a munkáltató és a munkavállalók órájukat egyeztetve – és mérési eredményeiket húszpercenként összevetve – vitatják meg a teljesített időt. A hatályos szabályozás konfliktusmentesen oldotta meg ezt a kérdést, ezzel szemben a javaslat minden eleme szinte garancia az állandó vitákra, a teljesen felesleges időmérícskélésből eredő feszültségekre.

d) A javaslat utolsó mondata szerint az utazás időtartama, ha az akár belföldön, akár külföldön történik, nem számít szolgálatnak. Tekintettel arra, hogy az utazás is a munkáltató elrendelésén alapul, az a munkaidő része, azaz nem pihenőidő. Ugyanakkor felmerül a kérdés, hogy egy olyan munkakörben, amelyben a munkavégzés a munkáltató által elrendelt szolgálatok teljesítésével valósul meg, mivel lehet még mérni a munkavégzést mással, mit a szolgálatszámmal. Ha jelenlegi szabályok szerinti havi 32 szolgálatot vesszük alapul, amely havi kilencvenhat óra szolgálatteljesítést tesz ki, akkor a havi átlagos 174 óra teljes munkaidőt alapul véve 78 – elvileg szabad – munkaórával rendelkezhetne a munkáltató. Ugyanakkor ez az idő a felkészülést szolgálja, ami ugyancsak munkaköri kötelezettség. A bel-és külföldi előadásokra is nyilván felkészülten kell utazni, tehát az erre jogilag és elvileg rendelkezésre álló időt ugyanakkor felkészülésre kell fordítani, amely idő nem sok, átlagban napi 2–2 és fél óra. Az előzők alapján az utazásra nem lehet mást fordítani a nap óráiból, mint a pihenőidőt. Ez aligha képzelhető el, hiszen ez a Mtv. és a Kjt. szabályait súlyosan sértené, ezért véleményünk szerint kizárólag a szolgáltatások alapulvételével lehet – az eddigi gyakorlatnak megfelelően a kollektív szerződés keretei között – az ilyen, utazással együtt járó munkavégzés munkáltatói elrendelésének feltételeit és számítását szabályozni. Ezért a javasolt szabályozást megalapozatlannak és szükségtelennak tartjuk.

Összegezve javasoljuk a tervezett módosítások elhagyását és a hatályos szabályozás változatlan szövegezéssel történő fenntartását. Megjegyezzük azt is, hogy a munkavégzésre vonatkozó részletszabályokat az intézményi kollektív szerződések keretei között, az esetek döntő többségében sikerrel alkotják meg az érintett munkáltatók és munkavállalók. Ezért is időszerűlennék és megalapozatlannak tartjuk egy több évtizede működőképes, a nemzetközi, és különösen az európai gyakorlattal is harmonizáló szabályrendszer ilyen átalakítását.

Kérjük véleményünk figyelembe vételét, amelyet a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségével egyetértésben alakítottunk ki. Egyben jelezzük, hogy feltétlenül szükségesnek tartjuk a további személyes konzultációt.

Tisztelettel:

Gyimesi László

főtitkár, a Művészeti Szakszervezetek Szövetsége elnöke